

Lad det være sagt med det samme: der er ikke nogen faglig grund til at anmelde denne bog i et fagmagasin for psykologer. Bortset fra nogle enkelte henkastede bemærkninger om stress og psykisk sundhed, er der ikke noget psykologfagligt i den. Bogen er en samfundsanalyse og et politisk manifest.

Forfatterne (begge er aktive politikere i SF) ambition er at fremføre ti bud på, hvordan vi kan indrette et samfund til en nært forestående fremtid, hvor både indtægt og meningsindhold fra arbejde vil forsvinde for store grupper i samfundet, når hovedparten af produktionen erstattes af automatisering, robotter og selvlærende teknologi.

Bogen er opdelt i tre dele. Den første analyserer teknologisk udvikling, og hvordan denne kan (vil?) udfordre vores nuværende samfundsorganisering. Den anden del kigger tilbage på, hvordan det nuværende samfund er formet af svar på de tidligere industrielle revolutioner, mens den sidste del opstiller ti konkrete politiske temaer for et fremtidigt samfund, der retter sig mod de udfordringer, teknologien byder på.

Ambitionen er både sympatisk og påkrævet. For denne læser lykkes missionen desværre kun delvist.

I analysen af en kommende "fjerde industriel revolution" savnes en klar begrebsdannelse om teknologi. Det ender i en blød sammenkøbt ret af "noget med robotter, maskinlæring, Big Data og algoritmer". Forskellige teknologier har forskellige effekt i samfundet, og en skarpere analyse og begrebsdannelse ville have oplyst den senere diskussion. Nu bliver det hele bare til *teknologi*.

Som et eksempel namedropperes *Blockchain* og *CRISPR* uden at skele særligt mellem, at den ene er en teknologi til signering og sikker elektronisk udveksling af information, og den anden er en teknologi til gen-redigering. Begge dele har potentiale til at forandre ting i samfundet. Det er bare to ting, der ikke har meget med hinanden at gøre.

Forfatterne fremfører ivrigt påstanden om, at "teknologi udvikler sig eksponentielt" og henviser til den velkendte Moores lov som belæg. Moores lov siger imidlertid noget om et helt specifikt fænomen, nemlig udviklingen i antallet af transistorer i et integreret kredsløb, og ikke om "teknologi" som sådan. Påstanden om at (al) teknologi udvikler sig på denne måde, og at vi står over for en "perfekt storm" af sammenfaldende udviklinger i forskellige teknologier accepteres uden videre diskussion og underkastes ikke nogen kritisk analyse.

Ligeledes skelnes i analysen heller ikke mellem teknologi og teknologi-virksomheder. Forfatterne påpeger rimeligt nok, at nogle af verdens største virksomheder i dag er teknologi-virksomheder som Google, Apple og Facebook, og at koncentrationen af kapital og markedsandele i store virksomheder har betydning for samfundet. Her savnes lidt en kobling til betydningen af teknologi – er Apple en udfordring for samfundet, fordi det er en stor virksomhed, eller fordi den laver informationsteknologi? Hvad med andre store koncentrationer i andre brancher?

Bogens tilbageskuende del ser på tre folkelige bevægelser, som forfatterne ser som respons på udfordringerne fra tidligere teknologiske omvæltninger, hhv. højskolebevægelsen, andelsbevægelsen og fagbevægelsen (og med et nik til de aldrig rigtigt gennemførte tanker om økonomisk demokrati fra 1970'erne).

Denne analyse fungerer godt, og forfatterne er tydeligvis på hjemmebane i deres historie. Der er mange gode observationer og koblinger mellem teknologisk og samfundsmæssig udvikling. Den optimistiske pointe er, at samfundets udvikling ikke blindt er determineret af teknologien – samfundet er noget, fællesskabet kan forme bevidst som respons på udviklingen.

Desværre halter videreførelsen af dette i bogens sidste del.

Der lægges ud med bl.a. et forslag om en garanteret basisindkomst til alle, uanset om man arbejder eller ej (forfatterne vedkender sig åbent deres gæld til *Oprør fra midten* fra 1978). Der argumenteres meningsfyldt for dette som et svar på en forestående mulig afskaffelse af store dele af lønarbejdet.

Herefter bliver koblingen mellem teknologiske udfordringer og politiske tiltag mere ulden. Den manglende skarphed i den indledende analyse gør, at berettigelsen af flere af forslagene aldrig rigtigt står klart. Der tales for eksempel detaljeret om stemmefordeling i parlamentet i en ny nordisk union, men ikke rigtigt om, hvordan en sådan skulle afhjælpe konsekvenserne af en teknologisk udvikling, ud over et udsagn om at i en nordisk union vil udfordringerne blive håndteret med "hård, men demokratisk magt" (s. 199). Hvilke udfordringer, og hvem magten skal rettes imod, bliver aldrig klart.

På samme måde tales der varmt for en grøn omstilling og økonomisk demokrati på arbejdspladserne. Det står ikke indlysende klart for denne læser, hvilket problem "udlægning af 20 % af Danmark til natur" er en løsning på (uanset forslaget's sympatiske natur). Det står heller ikke klart, hvordan øget demokrati og overskudsdeling på arbejdspladserne er tiltænkt som en løsning på, at arbejdspladserne netop afvikles som følge af teknologisk udvikling.

Der er mange gode, sympatiske og fællesskabsorienterede politiske tanker i bogens forslag. Ikke et ondt ord om det. Men forfatternes erklærede mål om at fremsætte politiske forslag som modsvar til teknologiens udfordringer kommer ikke rigtigt i mål. Det fremstår måske lidt som en (gen-)fremsættelse af en række velkendte forslag med rod langt tilbage, iklædt en lidt tynd og ikke helt dækkende fernis af "svar på den teknologiske udvikling".

Af Bo Brunsgaard, cand.psych, datalog, lektor i Big Data Engineering

